

РЕЦЕНЗИЯ

за трудовете на Веселка Неделчева Желязкова, кандидат за заемане на академичната длъжност професор в конкурса по професионално направление 2.1 Филология за нуждите на секция „Кирило-Методиевски извори и традиции“ в Кирило-Методиевския научен център на БАН (ДВ бр. 36 от 27. 04. 2018 г.)

Веселка Желязкова е кандидат по обявения на 27.04. 2018 г. конкурс за заемане на академичната длъжност професор (за едно от обявените две места). Тя е родена на 02.08.1960 г. в гр. София. През 1983 г. завършва специалността „Руска филология“ във Факултета по славянски филологии на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ и получава диплома за специалист по руски език и литература и преподавател в средните училища с втора специалност „Английски език“ и специализация „Библиотекознание и научна информация“. През 1992–1995 г. е редовен докторант в Катедрата по руски език във Факултета по славянски филологии на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ и през 1995 г. получава научната степен „кандидат на филологическите науки“ (сега – „доктор по филология“). През учебната 1983/1984 г. е учител в 73 ЕСПУ „Владислав Граматик“ в София. От 1983 до 1991 г. е проучвател в Езиково-текстологичната лаборатория във Факултета по славянски филологии на Софийския университет „Св. Климент Охридски“. От 1996 до 1998 г. е научен сътрудник в Института за български език при БАН, а от 1999 до 2003 г. – в Кирило-Методиевския научен център при БАН. През 2003 г. получава научното звание „старши научен сътрудник II ст. (сега „доцент“) по научната специалност 05.04.18 „Славянски езици“ по конкурс, обявен от Кирило-Методиевския научен център и досега работи в него на тази длъжност.

За конкурса за професор В. Желязкова е избрала да представи 46 свои труда, излезли от печат и подготвени за печат през периода след хабилитирането ѝ за доцент през 2003 г. От тях излезлите от печат от 2005 до 2018 г. са 13 статии и една студия с общ обем 204 страници и една статия под печат, всички посветени на старобългарския превод на *Книгата Изход*, както и наборно издание на тази книга по най-стария запазен южнославянски текст в среднобългарския ръкопис от XV в., № 3 от сбирката на Е. Барсов в Държавния исторически музей в Москва, придружено със старобългарско-гръцки речник и гръцко-български речник-индекс, изработени въз основа на неговия текст, с общ обем 427 страници. Тези трудове са структурирани като монографичен труд под заглавие „Старобългарският превод на *Книга Изход*“. Останалите 28 публикации, с които Желязкова участва в конкурса са: 3 книги, публикувани през 2010 и 2011 г., в които нейното участие е изрично отбелязано в публикациите, (в първата – 186 страници, а във вторите две – набор на текста с обем 406 страници, славяно-гръцки указател на думите и формите и указател на имената на светците, празниците и събитията в славянския Синаксар за септември-февруари с обем 305 страници; 10 студии и статии с обем 129 страници, отпечатани от 2007 до 2016 г. (от тях 3 в съавторство, за които са представени документи за нейния принос); 9 самостоятелни рецензии, обзори и персоналия с обем 80 страници, публикувани от 2005 до 2017 г.; три популярни статии, публикувани през 2005, 2015 и 2017 г. и един превод от църковнославянски на руски език през 2013 г.

Анализът на този впечатляващ обем от публикации след хабилитирането ѝ за доцент показва две много характерни черти в проучванията на В. Желязкова: 1. съсредоточаването ѝ изключително върху разработването на кирило-методиевската проблематика, при това предимно що се отнася до най-съществените дългосрочни изследователски задачи на Кирило-Методиевския научен център; 2. Разработването на тази проблематика главно с лингвистични методи, при широко познаване на средновековната славянска ръкописна традиция и анализирането ѝ в съчетание с методите на археографията, палеографията, текстологията, придружени с използването на резултатите от предходните изследвания по тематиката, осъществени от XIX в. до наши дни не само в славистиката, но и публикациите, отнасящи се до гръцкия и еврейския текст на анализирания писмени паметници.

Тези черти на изследователския профил на Желязкова се проявяват най-пълно в оформените от нея хабилитационен труд „Старобългарският превод на *Книга Изход*“. Публикуваните вече статии, които се съдържат в него, издадени на български, руски и английски език в България, Израел, Италия, Полша, Литва, Русия и САЩ, съчетани с изданието на най-стария среднобългарски текст, старобългарско-гръцки речник и гръцко-български речник-индекс, изработени въз основа на този текст, не представляват един обикновен сборник от събрани под едно заглавие статии и студии. Дори ако се види само хронологията на тяхното публикуване, веднага се забелязва, че тя следва логиката на един изследователски процес, насочен към пълното изследване и издаване на най-стария славянски превод на тази библейска книга и в резултат се получава една монография, която не само отговаря на всички изисквания за хабилитационен труд, но представлява и важна нова крачка в изследването и издаването на текстовете, включени в най-стария славянски превод на небогослужебния текст на Стария завет, осъществен още в края на IX – началото на X в. Тази крачка има голямо значение не само с оглед на настоящата процедура. Тя е направена в изпълнение на един от най-важните дългосрочни проекти на КМНЦ, иницииран и осъществяван от 90-те години на XX в. по материали от други библейски книги, чиито резултати през 2008 г. бяха поставени на второ място сред най-значимите постижения на славистиката в областта на кирило-методиевските изследвания през двадесетото столетие. Така че всъщност този труд на В. Желязкова има голямо значение и за Кирило-Методиевския научен център, и за признанието на българските постижения в изучаването на Кирило-Методиевото дело и неговите традиции, а и за съвременната славистична медиевистика като цяло.

Ще се опитам тук да представя накратко най-важните приноси моменти в тази монография.

Всъщност работата върху най-стария небогослужебен славянски превод на *Книгата Изход* започва много отдавна в Русия – още в началото на XX в. Тя обаче е прекратена в края на 20-те години, без да доведе до никакви видими резултати, и бива прекъсната за повече от половин столетие заедно с всички изследвания върху славянските текстове на библейските книги на Стария завет, за чийто първи превод, направен от Методий и неговите ученици около 882–884 г. се съобщава в най-ранния, най-цялостен и най-пълен извор за живота и делото на славянския просветител – Пространното житие на Методий. След това до края на столетието тази библейска книга изчезва от ползването на изследователите и в спорадичните ѝ споменавания през този период тя се поставя под общия знаменател на твърденията за текстовете на най-стария пълнен славянски превод на Осмокнижието, в чийто състав се разпространява като самостоятелен небогослужебен текст сред южните славяни през

Средновековието. Нейната ръкописна традиция остана напълно непозната, не беше направен дори опит да се съберат всички данни само за немногобройните южнославянски текстове. Едва през 1986 г. беше посочен един неоповестен дотогава никъде среднобългарски препис на Осмокнижието, в който тя се намира, отнесен тогава към края на XV– началото на XVI, в., датирован през 1993 г. във втората половина на XVв., а въз основа на два водни знака от 1480 и 1477–1481 г. датирован точно в 80-те – 90 г. на столетието през 1998 г., когато беше посочено и че той е написан от един книжовник, вероятно от Влахия. Така този ръкопис беше оповестен за пръв път като част от българската ръкописна традиция на небогослужебните преписи на старозаветните книги и веднага беше включен в плана за подготовка на издаването на тази традиция, като се осъществяват издания от дипломатически тип с варианти по среднобългарските ръкописи, при използването на сръбските и руските кодекси, в които тя е засвидетелствана, а също и на наличните гръцки текстове. Веднага след присъединяването си към екипа на Кирило-Методиевския научен център В. Желязкова се включи в проекта за изданието на старобългарския превод на Стария завет и именно в проучването на *Книгата Изход*. Тази книга не е налична в най-стария български препис на библейски книги от края на XIV в., а работата по издаването на включените в него книги вече беше започната. Поради това *Изход* трябваше да бъде първата, която се изследва от включените в Осмокнижието библейски книги, тъй като, както е известно, първата книга – Битие, вече беше издадена и много детайно проучена още в началото на XX в. Добре познат факт е, че изследването на славянските библейски преводи на старозаветните текстове, особено на най-стария небогослужебен сред тях, поставя всеки учен пред огромен брой проблеми и предизвикателства, че те изискват всеобхватна филологическа подготовка не само в областта на славистиката, но също що се отнася до гръцките текстове и техните еврейски първоизточници. Може би това е причината тези проучвания да не се радват на голям брой участници в подобни разработки и да се появяват частични изследвания, които не водят до убедителни резултати и интерпретации на първичните материали. Достатъчно е да се каже, че последното изследване, публикувано преди няколко години, в което се претендира, че представя т. нар. „древнеславянски текст“ и „Книга Изход в древнеславянской книжности“, а дори и че макар да се публикува текстът само на един от тях от първата трета на XVIв., представител на т. нар. „хронографска редакция“, различията давали представа за реконструируемите въз основа на тях други групи и редакции, се основава на собствено пълно проучване само на известната досега ръкописна традиция на тази редакция, състояща се от три руски ръкописа, възникнали от третата четвърт на XV до първата четвърт на XVIв., които имат сложна текстова история и несъмнена връзка с българска ръкописна традиция от края на IX–началото на Xв. От останалите известни повече от 40 преписа на небогослужебния текст на *Изход* от началото на XV до XVIIв., сред които тогава вече са известни 10 южнославянски, написани в продължение на едно столетие от средата на XV до средата на XVI в., са използвани само три (един от средата на XV в. и два от първата половина на XVI в.), избрани по неясни причини (сред тях не е Барсовският препис), а от руската ръкописна традиция, където е засвидетелстван най-старият славянски препис от началото на XV в., за който отдавна е установено, че се различава значително от цялата славянска ръкописна традиция на книгата, освен него от другите познати ръкописи са включени единствено три (един от последната четвърт на XV в. и два, възникнали в началото и втората четвърт на XVI в., които се намират в кодекси, съдържащи *Осмъкнижието*, сборник, характерен главно за южнославянската, а не за руската ръкописна традиция, както и преписът в Генадиевската библия от 1499 г., който съдържа т.нар. „южнославянска редакция“. Тук без никакви доказателства се поставя под съмнение релевантността на

езиковите белези при определянето на старинността на отделните четения, макар това да е един от общоприетите днес критерии за появата им, да не споменавам за непознаването на редица изследвания върху славянския превод на книгата, текста на Септуагинта и нейния еврейски текст. При това положение е ясно, че не е възможно да се изясни текстовата история на славянския превод на *Исход*.

Проучванията на В. Желязкова върху най-стария славянски превод на *Книгата Исход*, са изградени по съвсем друг начин и поради това постигнатите резултати са убедителни, дават напълно аргументирана и ясна представа за най-стария небогослужебен славянски превод на текста на тази библейска книга и изпълняват отлично поставената цел – да се изследва и да се издаде този превод. Резултатите от нейните проучвания са постигнати след внимателно запознаване и анализ на цялата налична днес южнославянска ръкописна традиция (включително и Крушедолския препис от XVI в., включен в изданието след предаването на документите за настоящия конкурс), както и с привличането за сравнение на 22 от руските преписи, сред които и най-ранният от тях, и осъществяването на наборно издание на най-стария южнославянски препис (ръкопис № 3 от колекцията на Е.Барсов, съхранявана в Държавния исторически музей в Москва) с варианти по всички налични днес останали 7 ръкописа (за единият от десетте преписа на книгата, от 1558 г., е известно, че е унищожен през Втората световна война, а за местонахождението и съдбата на другия, сръбски от XVI или края на XVв., който е бил в началото на XX в. в манастира „Св. Павел“ на Атон (в състава на *Осмокнижие*), днес не е известно нищо). Този материал представлява много надеждна основа за опознаването на южнославянската традиция на превода и нейните взаимоотношения с руската.

За да постигне целта си, В. Желязкова изследва последователно и систематично всички най-важни особености в южнославянската текстова традиция на този превод на *Исход*. Всяка една от петнадесетте ѝ статии, посветени на тази тема, представлява принос в научните познания за състоянието и развитието на текста на превода от неговото възникване до разпространението му както в българската, така и в сръбската ръкописна традиция, а също – и що се отнася до връзките му с установените досега групи руски ръкописи.

Още в първата от тях, публикувана през 2005 г., тя разкрива точния състав на най-стария среднобългарски препис (Барсовският № 3), написан изцяло от един книжовник, анализира подробно графическия състав, правописните и фонетичните черти на текста и достига до извода, че в него са отразени нормите на търновските ръкописи от периода след реформата на Патриарх Евтимий, че несъмнено неговият антиграф е среднобългарски ръкопис от XIV в. с търновски произход, както и че познатите ѝ тогава още четири южнославянски преписа споделят състава му и всички те възхождат към общ протограф. От този момент нататък Желязкова непрекъснато разширява наблюденията си върху характерните черти на текста и езика на превода, постепенно привличайки към материала си и останалите южнославянски преписи. Тя посочва редица архаични граматически и синтактични черти на текста, като например последователното запазване на формите за двойствено число, случаите на първи сигматичен аорист, архаични безпредложни конструкции и дори многобройни следи от глаголическата писменост, появили се в резултат на неправилното предаване на числовото значение на глаголическите букви с кирилица, които се намират не само в Барсовския препис, но и в другите южнославянски текстове. В същото време тя доказва с многобройни примери от Барсовския ръкопис и среднобългарските ръкописи, които анализира подробно, споделени също от западнобългарските и сръбските преписи, че в цялата южнославянската ръкописна традиция са запазени многобройни архаични черти

на текста на превода, включително лексикални, които ги свързват с писмената традиция на Преславския книжовен център. Интересно е да се отбележи, че макар да се използват и редица от т.нар. „кирило-методиевски“ лексеми, които са според нея „ в относителен баланс“ с преславските, те се употребяват и паралелно, но също – че има немалко случаи, когато са засвидетелствани само преславските варианти.

Текстологическите наблюдения на Желязкова доказват, че южнославянската ръкописна традиция на *Книгата Изход* има общ протограф, но в нея се разграничават две групи ръкописи: първата от тях с представена в трите среднобългарски ръкописа, а втората – в западнобългарските и сръбските ръкописи. Тя установява, че втората група се различава от първата по няколко белези на структурата си: в нея съществува едно кратко общо описание и тълкование на всички книги от *Осмъкнижсието*. Що се отнася специално до преписите на *Изход* в нея, заглавията на частите, които разделят текста на по-малки текстови единици в двете групи се различават и нито едно от тях не съвпада с тези заглавия в руските ръкописи (в първата група те са разположени в полетата и рядко – в самия текст, а във втората се намират вътре в текста), в първата група са написани до края на текста, а във втората – само до глава 17, при това те не винаги съвпадат по мястото, където се намират в двете групи, а когато съвпадат, има различия в текстовете. Освен това има значителен брой различия между текстовете в двете текстови групи, сред които 70 лексикални, които са главно в непаримейните части на текста и са предимно синонимни замени. Анализирайки заглавията, В.Желязкова достига до изключително важния извод, че в първата група южнославянски преписи в тях има повече архаизми в сравнение с използването на съответните лексеми в основния текст, където се намират преславските им съответствия, и това показва връзката на този текст със стремежа на търновските книжовници да архаизират текста.

Това е съществена крачка в издирването на признаците за работа на търновските книжовници върху текстовете на старобългарския превод не само на *Книгата Изход*, но и на целия небогослужебен текст на старобългарския превод на Стария завет, за които до днес съществуват отделни частични наблюдения, и то само като изключение. Този извод е в синхрон с отдавна възприетото и потвърдено от многобройни проучвания мнение за съзнателния стремеж на търновските книжовници да архаизират езика на текстовете, с които работят. Подробният анализ на различията между „обяснителните заглавия“, както ги нарича по-уместно Желязкова в една от своите статии, тъй като по оформянето си те изглеждат именно като обяснения на части от текста в първата група ръкописи, а не като заглавия (такива случаи между впрочем има и в други библейски книги от старобългарския превод на Стария завет, например в *Книгите Царства*), както и примерите, които тя привежда, използвайки дори тяхното развитие в руската ръкописна традиция, са важни и защото въз основа на тях могат да се направят няколко интересни наблюдения върху развитието на текстовете им. На първо място, става ясно, че във втората група този „обяснителен“ елемент е последователно изключван и е проявен стремеж тези текстове да се оформят действително като заглавия, а в руската традиция, която ги съдържа, те са оформени именно по модела на текстовете от втората група, макар да са различни от тях. От приведените в труда на В. Желязкова примери може да се констатира също, че във втората южнославянска група някои по-архаични форми са заменени с т. нар. преславизми (напр. жрътва с тръва) и че в този вид те са преминали оттам в руската ръкописна традиция. Поради това данните за изследваните от нея текстове дават възможност и да се смята, че именно от тази група южнославянски преписи старобългарският превод на *Изход* е преминал в руската ръкописна традиция, която съдържа именно тези преславски лексеми, но по-ранен текст е представен, въпреки

всичките си дефекти, в първата група, която се състои само от трите влахо-молдавски среднобългарски текстове. В подкрепа на това е и фактът, че именно в нея са запазени „обяснителните заглавия“, тъй като в славянската средновековна ръкописна традиция обикновено е констатиран процесът на вмъкване на първоначално написани в полетата глоси от всякакъв характер в текстовете, отколкото обратният процес.

В осъществено от В. Желязкова широкомащабно проучване на текста на небогослужебния превод на *Изход* трябва да се посочат и няколко нейни заключения, които също придвижват напред научните познания за този старобългарски превод. Благодарение на факта, че книгата е един от малкото случаи, в които в края на XX в. вече е публикувано съвременно критическо издание на гръцкия текст от Сетуагинта, тя установява, че в превода са съхранени структурните особености на гръцкия текст, включително един голям пропуск, като обаче преводачът е допуснал и ново отдалечаване от оригиналния текст на книгата, като е вмъкнал в него текст, вече съществуващ преди това в съдържанието. Освен това сравняването с гръцкия текст я довежда до извода, че преводачът е следвал неговите граматични форми и синтактични модели, но се е опирал и на нормите на старобългарския език, които са били част от живи явления в него (като напр. използването на *figura etymologica*, думата *погоннчъ*, в която наставката *-нчъ*, много рядко засвидетелствана в класическите старобългарски ръкописи от X/XI в., се е появила при превеждането, тъй като е била характерна за народния език по онова време но е била заменена по-късно с други, и макар да липсва в съвременния български книжовен език, тя е запазена и широко разпространена в българските диалекти през втората половина на XX в.). Тя намира и случаи на по-свободен превод, при които няма придържане към граматичната структура на гръцкия текст. Освен това проучва съотношението между текста на пълния небогослужебен превод на *Изход* и текста на четенията от тази книга, включени в Паримейника, и доказва, че това са два различни превода и книжовникът, превел пълния текст, е превел целият текст отново, без да включва в него съществуващия вече превод на Паримейника.

Всички изследвания на Желязкова, обединени в хабилитационния труд, показват и доказват по безспорен начин представената в него схема на историята на текста на старобългарския небогослужебен превод на *Книгата Изход* в южнославянската ръкописна традиция, както и връзките ѝ с руската традиция, които все още предстои да бъдат уточнявани. Фактът, че в руската традиция се намират някои четения, по-близки до известния гръцки текст и смятани за оригинални, не е изненада, защото този феномен е наблюдаван досега в редица преводни и оригинални старобългарски съчинения, разпространявани в руската средновековна книжнина. Не бива да се забравя също, че днес разполагаме със случайно запазени текстове. Не може да се очаква, че за почти пълните пет столетия след появата на превода, откогато датират най-старите славянски преписи, наличните текстове не са претърпели никакви промени, като същата констатация важи и за гръцките текстове, въз основа на които са подготвени техните издания, а следите от някои от тези промени може никога да не бъдат установени.

Във втората част на хабилитационния труд изданието на текста следва правилата, възприети при подготовката на изданията от серията „Старобългарският превод на Стария Завет“ (*Книгите на малките пророци и Книгата на пророк Иезекиил*, 1998, 2003). То съдържа наборен текст на пълния старобългарски небогослужебен превод на *Книгата Изход* по най-стария му среднобългарски препис Барсов 3. В него обаче е внесена една важна и необходима иновация – освен вариантите от среднобългарските преписи са посочени разночетенията и от останалите

южнославянски преписи, както и извлечените от по един избран от Желязкова представител на установените досега четири руски редакции, всички от ръкописи, преписани от началото до края на XV в. Това е много полезно с оглед на бъдещото детайлно проучване на текстовата история на превода на руска почва, особено що се отнася до езиковите му характеристики. Иновативна промяна е и въвеждането в старобългарско-гръцкия речник на превод на лексемите на съвременен български език.

В този си вид оформеният от В. Желязкова хабилитационен труд представлява съчетание на първото научно издание на пълния старобългарски *небогослужебен* превод на *Книгата Изход*, основано на най-ранната му засвидетелствана текстова традиция с изключително задълбочено пълно изследване на южнославянските текстове (както чрез методите на текстологията, така и на езикознанието и културната история) в съпоставка с гръцката традиция и очертаване на преминаването на превода в различните форми на присъствието му сред руските книжовници. Този тип изследване се осъществява за пръв път в съвременната славистика, не само що се отнася до този превод, но изобщо до най-старите славянски преводи на старозаветните книги. Поради това то е от голям интерес за всички учени, които работят върху тях, а В. Желязкова се представя чрез него като един от водещите учени в областта на славянската библеистика.

От голямо значение за изследователите на библейските текстове са също представените в труда публикации, посветени на текстовете от старобългарския превод на *Изход*, включени в състава на две важни богослужебни книги – Служебния миней и Триода, където те започват да се появяват от края на XII–началото на XIII в. Тя показва, че в първата от тях, в чиято южнославянска ръкописна традиция от XIII до XV в. присъстват седем четива, които съдържат текст, възхождащ вероятно към много древен препис на Паримейника и в него няма никакви следи от използване на пълния превод. За разлика от това състояние на извлеченията в Служебния миней, четенията от *Изход* в староизводните триоди, които отразяват също Кирило-Методиевия паримейен превод, са претърпели значително влияние от пълния небогослужебен превод. На основата на анализ на шест южнославянски староизводни триоди от XIII в. (пет български и един сръбски, съдържащ и български оригинални съчинения от края на IX–началото на X в.), в които също са включени седем паримии, основаващи се също на паримейния превод и на текст, по-древен от съхранения днес, Желязкова сочи примери на голям брой системни промени, направени под влияние на текста от пълния небогослужебен превод (например, някои граматични конструкции, характерни за преславските преводи). Тя привежда дори случаи, когато книжовникът е преписал един до друг съответните текстове и от паримейния, и от пълния небогослужебен превод, както и случаи, когато започнат според пълния превод текст е завършен според паримейния превод, а също – използването на едно и също място в едни ръкописи на паримейния превод, а в други – на пълния. Тези нейни наблюдения са от голямо значение не само защото са първи от този вид за текстовете на старобългарския пълнен превод на старозаветните книги, но и защото ясно показват, че пълният превод на книгата, който не е засвидетелстван документално в южнославянски ръкописи от периода преди XV в., е бил използван активно столетия преди това от българските книжовници, вероятно още от времето на появата си.

Не могат да се пренебрегнат също изследванията на В. Желязкова след хабилитирането ѝ, които имат за резултат появата на публикации с голямо значение за кирило-методиевските изследвания и за славистичната медиевистика като цяло в областта на кирило-методиевската библиография, на изследването и издаването на най-

стария славянски превод на Нестишния Пролог, на проучването и дигитализирането на славянското ръкописно наследство от епохата на Средновековието и на кирило-методиевските традиции през XX в. Не случайно тези публикации са непрекъснато цитирани както в България, така и в чужбина. Сред тях бих искала да отбележа две, които ни отвеждат към неразработвани досега теми, които са тясно свързани с кирило-методиевската проблематика, но нямат нищо общо с периода на Средновековието. За пръв път тя разкри през 2007 г. въз основа на непроучени материали от българския емигрантски периодичен печат от първата половина на XX в. по какъв начин празникът на св. Кирил и Методий се е превръщал тогава в обединител на българските емигранти в Америка, а девет години след това издири всички запазени досега, но останали неизвестни печатни и архивни материали и проследи десетилетната сага около издигането на паметник на св. Климент в София. Ще добавя и работата ѝ по събирането на изображенията на паметниците на св. Кирил и Методий от цял свят, резултатите от която, доколкото зная, не са публикувани, но които тя щедро споделя с всички желаещи. В списъка с публикациите ѝ фигурира само една кратка бележка, посветена на образите на славянските просветители върху пощенски марки, посветена на марка, издадена в Мозамбик! Че тези теми вълнуват много българското общество обаче личи от факта, че голям брой от издирените от нея по света изображения на паметници на създателите на славянската писменост се разпространяват по Интернет, очевидно без никакви ограничения. И може би е дошло времето този обществен интерес да бъде удовлетворен чрез официалното им публикуване от В. Желязкова.

В заключение може да се каже, че В. Желязкова е учен с голям авторитет в професионалните кръгове на филолозите медиевисти със своя ниша в изследователското пространство. Освен всичко, казано дотук, за това свидетелстват многобройните ѝ участия в международни научни форуми (24 от 2005 г. досега, проведени в България, Израел, Италия, Литва, Полша, Русия, Словакия); цитиранията на нейните трудове, които са над триста, при което и до днес се цитират нейни публикации, отпечатани от 1987 г. до днес, като повече от сто от тях се отнасят до обнародваните след 2003 г.; присъствието на нейните статии след хабилитирането ѝ като доцент в международно признати индексирани и реферирани периодически издания (*Studi Slavistici*, *Studia Ceranea*, *Palaeobulgarica*). Тя е ръководила досега три важни за Кирило-Методиевския научен център проекта, два от които международни (съвместен с Института по славянознание към Руската академия на науките в Москва и с Центъра за изследване на християнството при Еврейския университет в Йерусалим), в последните години е активен участник в програмата „Еразъм“ с лекции в Университета „Алберт Лудвиг във“ Фрайбург, Германия, Университета „Константин-Кирил Философ“ в Нитра, Словакия и Университета в Лисабон, Португалия.

Направеният анализ на цялостната научна, научно-приложна и преподавателска дейност на В. Желязкова след хабилитирането ѝ за доцент показва, че тя отговаря напълно на изискванията за получаването на академичната длъжност „професор“ според изискванията на чл. 29 от ЗРАСРБ и на чл. 60 и 61 от Правилника за прилагането му. Ето защо имам всички основания да препоръчам на уважаемото научно жури да избере доц. д-р Веселка Неделчева Желязкова на академичната длъжност „професор“ в конкурса по професионално направление 2.1 Филология за нуждите на секция „Кирило-Методиевски извори и традиции“ в Кирило-Методиевския научен център на БАН.

София, 25. 09.2018 г.

Проф. д-р Светлина Николова

